

Verkondiging

Gemeente in de Heer Jezus Christus,

Toegegeven, Lenny Kuhr kan er aanstekelijk over zingen maar ik heb het niet zo op visite. Ik word er altijd wat zenuwachtig van. Het stoort mij in mijn routines die blijkbaar met het klimmen der jaren steeds heviger worden. Meer affiniteit heb ik met dat liedje dat ongeveer in diezelfde tijd een veel minder grote hit werd: 'Ik ga nooit meer naar een verjaardagsfeest omdat ze vervelend zijn. Ik ben er minstens al naar duizend geweest. Ik ga nooit meer, ik wil nooit meer naar een verjaardagsfeest.' Het is een storing in de familie systematiek en daar moet je maar tegen kunnen. Niet voor niets hebben de meest ontwrichtende romans en films van vandaag titels als 'Het Diner' of 'Feest!'.

Iets dergelijks, een vorm van ontwrichting van de bestaande verhoudingen, vindt volgens mij plaats in dit, op het oog zo simpele en eenvoudige verhaal van vandaag. Ik ga er maar even vanuit dat het normaal wel goed gaat, in dat huis dat mij met name fascineert omdat daar twee zusters samenleven, Marta en Maria. Hoewel, die namen van hen geven al iets weg. Marta, dat betekent zoiets als: de vrouw des huizes. Zij heeft de leiding. Het huis en het huishouden is overduidelijk van haar. Dat is haar zaak en taak. En Maria, ja, die naam kennen wij. Natuurlijk is zij niet Maria, de moeder van Jezus. En ook niet Maria van Magdala. Maar in haar naam klinkt dat wel allemaal door: Maria: de vrouw die onder het beslag van het Woord van God is gekomen. Zij die

wil dat het allemaal naar het Woord zal geschieden en zij die wonderlijke dingen overweegt in haar hart. Dat brengt haar zeer dichtbij die vrouw die voor al deze vrouwen model staat: Mirjam, de zuster van Mozes, die aan de oever van de Schelfzee maar niet uitgezongen raakt over de bevrijdende daden van God!

So far, so good! Ongetwijfeld zullen er de gebruikelijke fricties geweest zijn tussen deze, zo onderling van elkaar verschillende zusters maar het gaat. Totdat hun verhouding op scherp wordt gezet door het bezoek van Jezus. Overigens is dat bezoek van Jezus en zijn leerlingen ook niet neutraal. Want hiermee hernemen zij de route naar Jeruzalem alwaar hij veel lijden zal, gekruisigd zal worden en ten derde dage op zal staan. Het gaat dus echt ergens om. Het kan niet volgende week of volgende maand nog wel een keertje.

Maar dat gebeurt ook niet. Marta, zo staat geschreven, verwelkomt hem in haar huis. Er is geen spoor van twijfel. Zij is gastvrij. Zij wil hem zonder meer ontvangen. De vraag zit hem meer, zoals het bekende adventslied het zingt, in het 'hoe'. Daar tekent zich een verschil af tussen Marta en haar zuster Maria. Maria zet zich aan de voeten van haar Heer om zijn woorden te horen - een klassiek beeld voor het onderwijs. Maria bevindt zich in het leerhuis. Zij gaat samen met haar leermeester in gesprek over de Schriften, in gesprek over de daden van God in de geschiedenis. Marta is druk bezig met van alles tegelijk. Met veel dienstwerk. Het Grieks dat hier gebruikt wordt, heeft iets in zich van een gebrek aan concentratie. Afgeleid door vele dingen van waar het eigenlijk over zou moeten gaan.

De moraal van dit korte verhaal is wel duidelijk: je moet zijn als Maria en je niet zo druk maken als Marta! Maria heeft immers het goede deel gekozen dat niet van haar zal worden afgenomen. Het heeft er in de traditie van de kerk toe geleid dat de zogenaamde *vita contemplativa*, het leven in gebed en contemplatie, hoger werd geacht dan de *vita activa*, het leven en de zorgen van alledag. Het laat zich horen. Ik ben het er alleen hartstochtelijk niet mee eens!

Een paar overwegingen. Ooit waren er theologen die om een uur of zes even naar beneden kwamen om te vragen of er al gegeten werd. Was het antwoord 'Nee' dan gingen zij weer naar boven om nog een paar brieven te schrijven. Van datzelfde slag waren zij die bij een verjaardagsfeestje weer naar de studeerkamer vertrokken omdat de conversatie hen verveelde. Alweer even geleden volgde ik met aandacht de televisieserie *Shtisel* waarin een inkijkje werd gegeven in een orthodox joods milieu. Opnieuw viel mij de grote aandacht op voor de studie van de Tora maar ook hoe alle andere besognes en verantwoordelijkheden daarvoor moesten wijken en aan anderen en dan met name de vrouwen werd overgeheveld. Zij moesten het maar zien te rooien. Illustratief in dat verband is de Torastudent die het zijn vrouw verbiedt om autorijles te nemen en een auto te kopen maar er uiteindelijk toch heerlijk van profiteert als zij dat allemaal gedaan heeft en zich overal heen laat rijden. Afgelopen week nog las ik een overigens met veel sympathie geschreven verhaal van de dochter van een gerenommeerde Hegelkenner die haar alles over Hegel vertelde maar nooit met haar voetbalde. Met mijn vrouw ben ik in een soort eeuwige discussie verwickeld waarin zij het opneemt voor Xantippe, de vrouw van Socrates. Allemaal leuk en aardig, als je man zit te filosoferen op het marktplein. Maar wie zorgt ervoor dat er eten is en dat je dak niet lekt? Ook is mij het verhaal bekend van die dominee die op veilingen lederen

foliant na foliant kocht en het verder aan zijn vrouw overliet hoe zij het met de kinderen redde van het weinige geld wat daarna overbleef.

Toch is dit nog steeds niet mijn eigenlijke punt. Het is denk ik een goed verweer tegenover die voorkeur voor het contemplatieve leven boven het dagelijkse, actieve bestaan. Maar volgens mij is dat niet het punt van de gelijkenis. Ik hoor er ook geen veroordeling van de kant van Jezus van Marta in. Het klinkt hier ook niet zoals het wel klinkt in het evangelie volgens Johannes als Maria, de moeder van Jezus, ingrijpt in de orde van de bruiloft van Kana omdat ze daar geen wijn meer hebben. Dan klinkt het: 'vrouw - en vertaalt u dat rustig met 'wif' - wat heb ik met u van doen? Hier horen we het haast tedere en begripvolle: 'Marta, Marta, wat maak je je toch druk?' Wat ben je toch bezorgd en druk over vele dingen!

Zeker in deze empathie voel ik mij daardoor aangesproken. Zo is het inderdaad op dit moment met ons gesteld. Wij maken ons druk over vele dingen. Wij ageren en reageren zo ongeveer op alles wat zich aandient en wij zijn daardoor onze oriëntatie, onze focus kwijtgeraakt. Wij hebben geen geduld. Of liever gezegd, wij gunnen ons geen geduld voor iets dat langere adem nodig heeft. Hoe komt het, dat ik eigenlijk pas in de tweede week van mijn vakantie de ruimte heb om te gaan verwijlen in een dikke Russische roman? Als voor even de roepstem van alles wat moet en onverwijld om antwoord vraagt verstomt? En hoe snel je daar ook weer helemaal aan gehoorzaamt, eenmaal weer terug van vakantie. Een beroemde theoloog bezocht de verzamelde Amsterdamse predikanten. In een veel langer verhaal vergeleek hij ons met hamsters die maar rondrennen in hun hamsterrad. Ik vond het met name ontvullend dat vooral dat beeld door het publiek herkend werd. Ik

bezie het CV van een millennial. En het valt me op dat zij eigenlijk nergens langer een een maand of acht werkt. Door, altijd maar weer door naar het volgende. Want daar wacht vast je geluk, je levensvervulling. Je purpose, zoals dat tegenwoordig heet, want daar hangt alles vanaf. Want als je jezelf niet verwerkelijkt, wie zal het dan voor je doen? Dat legt natuurlijk een gigantische druk op jezelf. En daarom verwonderen mij de onrustbarende cijfers over burn outs en depressies onder jongeren mij helaas helemaal niet.

Ook in de kerk schieten wij graag in de actiemodus. Wat doen wij eigenlijk allemaal niet en veel en graag? Wij zijn druk bezig met beleidsplannen, beleidskaders, voorbereidingen daartoe.

Businessplannen. Het ene geniale plan na de andere bereikt ons om de toekomst van de kerk veilig te stellen. Ga eens leentjebuurtje spelen bij Coca Cola of een of ander reclamebureau. Profileer je zus of zo. Luister meer naar jongeren of juist naar ouderen. Leef je helemaal diaconaal uit of positioneer jezelf in de grote markt van zingeving. Het is niet eens dat ik daar nou zo enorm op tegen ben. Maar het zou weleens zo kunnen zijn dat wij hiermee zorgvuldig de vraag vermijden wat nu eigenlijk de kern is. Waarom wij doen wat wij doen? Waar het ook alweer allemaal om begonnen is?

Ik denk dat dit verhaal over Marta en Maria niet zomaar op deze plek in het evangelie volgens Lucas staat. Volgens mij is het een pendant, een soort nadere uitwerking, bij de gelijkenis van de barmhartige Samaritaan waar dit verhaal onmiddellijk op volgt. Die gelijkenis van de barmhartige Samaritaan, die bevalt ons. Die kent ook iedereen, zelfs buiten de kerk. Dan zit je in de actie. Dat zit je in het doen. In de daden, niet in de woorden. En daar houden wij van. Dat is concreet en duidelijk. Daarin

wordt onmiddellijk duidelijk wie het meent en wie een hypocriet is. En dat is natuurlijk ook zo. Maar je zou kunnen volhouden dat zoals de gelijkenis van de barmhartige Samaritaan dat ene gebod uitwerkt waar volgens Jezus en de wetgeleerde alles op hangt, namelijk de liefde tot de naaste, dat ons verhaal dat tweede en andere gebod dat daaraan gelijk is uitwerkt. Namelijk de liefde tot God. Want ook de liefde van en tot God is niet abstract maar toont zich heel concreet in het memoreren, in het leren, in het tevoorschijn roepen en overdenken van de daden van God in de geschiedenis. In het spellen der Schriften dus en zich daarover verheugen, daardoor opnieuw geïnspireerd te raken en goede moed te krijgen voor de toekomst. Want dat moet ergens vandaan komen. Dat komt niet allemaal uit jezelf. Dat moet je aangereikt worden vanaf een andere zijde. Je krijgt het als het ware toegeworpen. Het komt op je af als een geschenk. Dat moet je natuurlijk nog wel uitpakken maar het is al van jou! Het is en het wordt je gegeven! Dat heeft iets passiefs en daar kunnen wij vaak slecht tegen. Maar het betekent ook dat je bevrijd wordt uit alles wat zich zo dwingend aan je voordoet. Uit alles wat moet. En vanuit die bevrijding, vanuit die ontdekking, vanuit die focus en concentratie, volgt dan het handelen. Dat blijft niet achterwege. Dat is er heus wel. Maar het is nu veel meer gericht en doordacht. Dit gaan we doen en dat andere laten wij voor even. Dat komt nog wel. Of het komt niet en dan is het ook niet erg.

Want als wij de pijn van Marta nader bekijken, dan is het denk ik vooral dat. Zij voelt zich in de steek gelaten. Zij voelt zich alleen. Ze lijkt er helemaal alleen voor te staan en er helemaal alleen zelf verantwoordelijk voor te zijn. Haar grootste probleem is misschien wel dat voor haar gevoel haar zuster haar in de steek gelaten heeft. Zij is de millennial. Zij is de dominee als hamster in zijn rad. Of de dominee die op vakantie

droomt dat hij er helemaal alleen voor staat. Alsof er geen anderen zijn! Alsof de gemeente er niet ook nog is! Zij is de moegestreden kerkelijke bestuurder. Ach, wie is zij eigenlijk niet. Maar je bent niet alleen! Er zijn altijd anderen en er is bovenal een ander. De Ander. En die heeft je allang gezien in je nood. Die kwam langs om met je te praten en had dat nou toegestaan. Die zag hoe je huilde en zuchtte onder slavernij en die heeft je daarvan en daaruit bevrijd! En sta je jezelf nou eens toe daarvan en bij voorkeur samen te lezen, je daarover onuitsprekelijk te verheugen en zo nieuwe moed te verzamelen! Je bent het waard om dat te doen en sta jezelf dat dan ook toe! Je staat er niet alleen voor. Er zijn anderen die daar ook op hopen, daarnaar zuchten en die samen met jou het Koninkrijk van God willen verwachten. Sta het jezelf toe om alles uit handen te laten vallen als God op visite komt!

Amen.